

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio tertia. Vtrum habitus fidei remaneat vel possit remanere in
patria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

Magistri Durandi de Sancto Porciano

actui per quem meremur de congruo, vt charitas nobis in- fundatur, ergo per quodlibet peccatum mortale charitas habita corrumpitur. Secundo sic, omnis forma que nō im- plet totam capacitatem subiecti potest amitti, vt patet de formis generabilium & corruptibilium, quarū nulla implet totā capacitatem materiæ, & e contrario forma cœli que ad- implet totam capacitatem materiæ cœli secundum ponent- es cœlum cōpositum ex materiæ & forma inamissibilis est, sed charitas viæ nō implet totam capacitatem voluntatis, sicut nec Fides in via implet totā capacitatem intellectu- us, ergo charitas viæ potest amitti. Tertiō sic, quæcumq; habent per se ordinē secundum prius & posterius, si prius est amissibile & posterius, sed Fides & charitas viæ habet per se ordinem talem q̄ charitas ex necessitate supponit fidem, secundum illud Heb. n. sine Fide impossibile est placere Deo, ergo cum Fides possit amitti à viatoribus conse- quens est q̄ Charitas amitti possit. Item in pueris baptiza- tis sunt charitas & virtutes infusæ saltē secundum habi- tum, sed pueri processu temporis possunt peccare morta- liter, & per cōsequens charitatem amittere. Alioquin om- nes baptizati finaliter saluarentur quod est contra illud euangeliū. Multi sunt vocati, pauci verō electi, ergo Cha- ritas semel habita potest amitti. Amittitur autem per hoc quod ex demerito peccati mortalis Deus subtrahit influ- entiam suam per quam Charitas in nobis fit & conferua- tur. Et sic patet primum.

s. d. 12. q. 1.

7. Quantum ad secundum aduertendum est q̄ liber dicitur notitia diuina propter similitudinē ad librum ma- terialem, de cuius ratione est q̄ representet aliqua per fi- guras quasi per quasdam similitudines. Et quia notitia dei ab æterno est de omnibus cogitatis, dictis, & factis, ideo ipsa dicitur liber, sed magis propriē respectu bonorū quā respectu malorum, quia in diuina notitia bona re- præsentantur per ideas proprias, quasi per suas similitudi- nes, mala autē non, sed per modum priuationis. Et quia boni ordinantur ad vitā gloriæ quæ propriē & simplici- ter erit vita que nō cōpatiatur secum mortē aliquam, cu- ius vitæ sola rationalis creatura est capax, & ad quā per- uenit per opera bona, ideo notitia diuina de creaturis in- tellectualibus, vel rationalibus, quantum ad bona meri- toria per quæ ordinantur ad gloriā dicitur liber vitæ, qui secundum rationē nostram distinguitur, quasi in duas pa- ginas, quarum vna dicitur pagina præsentis iustitiæ, alia verō dicitur pagina prædestinationis æternæ, secundum q̄ in creatura rationali potest inueniri duplex meritum, vnum finale, & secundum tale meritum dicitur aliquis scri- bi in libro vitæ, quoad paginam prædestinationis æternæ, & qui sic est scriptus in libro vitæ, nunq̄ dicitur ab eo deleri. Aliud est meritum quod quis habet in presenti, sed non perseuerat, & talis dicitur scriptus in libro vitæ, quan- tum ad paginā præsentis iustitiæ, qui sic scriptus est dicitur deleri, quando per peccatum mortale cadit à merito quo sibi vita gloriæ debebatur.

8. Ad primum arg. dicendum, quod contra iustitiam est non reddere debitum, nisi legitima exceptio habeatur cōtra petentem, si autē habeatur legitima exceptio quan- diu illa durat potest iuste denegari debitū. Contra istum autem qui in charitate fuit, sed à charitate decidit est le- gitima exceptio quod gloria ei nō reddatur, quia scilicet est in peccato mortali quod auertit à bono in cōmutabi- li, in cuius visione consistit gloria. Et ideo quandiu dura- bit ista exceptio iuste potest ei negari beatitudo, excep- tio autem durabit semper, & ideo iuste semper ei nega- bitur gloria.

9. Ad secundū dicendum quod nō est simile de amore naturali, & de amore charitatis, quia amor naturalis fun- datur in communicatione quæ fiat vel stare potest cū cul- pa, sed charitas oppositionem habet ad omnem culpam mortalem, quia charitas per se & directē conuertit hominem ad deum, peccatum autem mortale auertit homi- nem à Deo.

QVÆSTIO SECVNDA.

Vtrum resurgēs à peccato resurgat ad charitatem maiorem, an minorē, an æqualem illi à qua cecidit.

Thom. 2. q. 87. ar. 2.

Secundo queritur, vtrum cadens à gratia vel charita- te per peccatum mortale & resurgēs per penitentiam resurgat ad charitatem æqualem, an maiorem, an mino- rem. Et arguitur quod nunquā resurgat ad æqualem, sed solum ad minorē, quia charitas incipiens minor est q̄ pro- ficuens vel perfecta, sed cadens à charitate cadit à charita- te proficiente, resurgens autē resurgit ad charitatē incipi- entem, ergo resurgit ad minorem charitatem.

1. Itē videtur quod semper resurgat ad charitatē æqua- lem, quia secundum Ambr. penitentia omnia ablata res- tituit. Sed hoc non esset nisi penitens ad æqualem cha- ritatem resurgeret, ergo &c.

2. Item penitentia viuificat priora merita per peccatū mortificata, sed hoc nō esset nisi resurgat ad eandē chari- tatem, cum merita penitentur ex charitate, ergo &c.

3. Item videtur q̄ semper resurgat ad maiorē charita- tem, quia ad Ro. 6. dicit Apost. q̄ vbi abundauit delictū, superabundat & gratia. Sed gratia nō dicitur superabun- dans nisi excedens penitentiam, ergo &c.

4. IN CONTRARIUM arguitur, quia per cōtritionem re- stituitur gratia, sed cōtritio peccatoris potest esse minor vel æqualis, vel maior, vel maxima, charitas ergo per eā, vel gratia meritorie restituta potest esse minor, vel æqua- lis, vel maior quā charitas amissa.

5. RESPONSIO. Quædā sunt quæ de natura sua includūt continuationē, sicut innocentia & virginitas, in- nocentia enim est nunq̄ peccasse, & virginitas est semper abstinuisse à delectationibus veneris, & talia cū amittuntur nō possunt recuperari, quia cadere in eis interruptio, quod est contra rationē sū continuationis. Et ideo inno- centia perita non recuperatur, nec virginitas, & in his nō habet locū questio. Gratia autē seu charitas de sua ra- tione non includunt continuationem, & ideo cum amit- tuntur per peccatū mortale, recuperari possunt per peni- tentiā in æquali gradu, vel maiori, vel minori. Cuius ra- tio est, quia per bona opera ex genere præcedentia chari- tatem meremur de congruo charitatem nobis dari secun- dum modū conatus voluntatis. Nunc est ira q̄ nō habes charitatem potest secundū libertatē arbitrii & diuini ad- iutorij habere conatū de congruo respondentem charita- tē minori, vel æquali vel maiori ei quæ prius habuit, ergo potest resurgere ad charitatē maiorem, minorē, vel æqua- lem, secundum modū conatus sui, vel diuini ad- iutorij.

Th. 2. q. 87.

6. Ad primum argumentū dicendum q̄ charitas inci- piens semper minor est, q̄ sit ipsamet dum est perficiens vel perfecta. Sed charitas incipiens in vno potest esse perfec- tior quā charitas proficiens in altero, & eodem modo in eodem homine charitas proficiens in resurgente potest esse æquē perfecta vel perfectior quā charitas à qua prius cecidit per peccatum.

7. Ad secundum dicendum quod penitentia restituit omnia que sunt de necessitate salutis, non tamen oportet quod æqualia.

8. Ad aliud dicendum q̄ dato quod penitentia viuifi- cat priora merita per peccatum mortificata, non oportet tamen q̄ restituat æqualem charitatem, quia valor meri- torum præcedētium pensabitur secundum charitatem in qua facta fuerunt, & non secundum charitatem in qua penitens resurgit.

9. Ad aliud dicendum quod Apost. loquitur de gra- tia redemptionis factæ per Christum, quæ superabunda- uit respectu peccati primi hominis, & non loquitur vni- uersaliter.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum habitus fidei remaneat vel possit remanere in patria.

Thom. 2. q. 87. ar. 3. q. 5.

DEIN de queritur de euacuatione charitatis per glori- am in beatis. Et circa hoc queruntur quatuor. Pri- mum est vtrum fides euacuetur per gloriam. Secundum est vtrum spes euacuetur. Tertium est vtrum charitas remaneat in beatis. Quartum vtrū sciētia euacuetur in pa- tria. Circa primū queruntur duo. Primū vel vtrū habitus fidei remaneat vel possit remanere in patria. Secundum est vtrum actus fidei possit in patria remanere. Ad primū sic pro

sic proceditur. Et arguitur quod habitus fidei non possit in patria remanere, quia perfectum & imperfectum non stant simul respectu eiusdem. vide. i. Cor. 13. dicitur quod cum venerit quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est. Sed nunc est habitus imperfectus, gloria vero perfectus habitus, ergo non possunt stare simul.

2. Itē dispositio noctū & aquilę sunt impossibiles in eodē oculo, ergo dispositio per habitum fidei & per lumen glorię sunt impossibiles in eodem intellectu.

3. Itē q̄ non maneat habitus nisi possit remanere actus probatur, quia quando ad antecedens sequitur consequens si consequens est impossibile & antecedens. Sed ad habitū sequitur actus, vel possibilitas actus, quia habitus habentem perficit & illius opus bonum reddit, ergo si actus fidei non est possibilis in patria, nec habitus.

4. Itē potentia quæritur propter actum, & habitus est quo quis vitur cū voluerit, ergo in quocunq; sunt potentia & habitus, ibi potest esse actus, alioquin essent frustra. Et maxime hoc est verum de potentia propinqua.

5. Itē in cognitionē actus venimus per obiectum, & in cognitionē habitus per actum, ergo vbi non est possibile obiectum nec actus, nec habitus, sed in patria non est possibile obiectum fidei scilicet non visum, quare &c.

6. Confirmatur hoc per B. Iacobum in canonica sua. Et ostendit mihi fidem tuam sine operibus, & ego ostendam tibi ex operibus fidem meam.

7. Ad idem sunt multę autoritates Aug. de doctrina Christiana, & de tri. & in Ethicis & in multis aliis locis.

8. IN Contrarium est, quia fundamentum non tollitur per ædificii consummationē, sed fides est fundamentum totius spiritualis ædificii secundum illud. 1. Cor. 3. Fundamentum aliud &c. & Hebr. 11. Fides est substantia, id est, fundamentum, quare &c.

9. Item lumen minus non destruitur adueniente maiore, sed lumen fidei & glorię lumen se habent sicut magis & minus, ergo &c.

10. RESPONSIO. Quia aliqui temerę sentientes & ad sobrietatē scire nescientes voluerunt quodammodo dicere q̄ hæreticum est ponere, quod habitus fidei possit remanere, vel remaneat in patria, ideo circa quæstionē istā proceditur sic, quia primo inquiretur, an ponere quod habitus fidei possit remanere, vel remaneat in patria sit hæreticum. Et secundo inquiretur saltem an sit falsum. (Multa enim sunt falsa, quę sunt hæretica, sicut triangulum non habere tres angulos æquales duobus rectis est falsum, nec tamen hæreticum.)

11. Quantum ad primum sciendum q̄ ponere aliquid de facto quodammodo est hæreticum, & non est hæreticum illud ponere de possibili, quia scriptura cui fides innitur, quatenus habetur, vt a Deo inspirata, dicit illud quod est facti, & nō dicit illud quod est possibilitatis. Verbi gratia, dicere aliquid creatū fuisse ab æterno est hæreticum, quia scriptura planē dicit oppositū Gen. 1. sed dicere q̄ aliquid creatum potuit fieri ab æterno nō est hæreticum, nec fortē falsum, vt patuit lib. 2. di. 1. q. 2. de hæresi constat q̄ ibi nulla est, quia scriptura nō dicit oppositū. Similiter si scriptura diceret q̄ habitus fidei euacuaretur in patria de facto, & nō diceret aliquid contra possibilitatē remanēdi, dicere q̄ possit remanere nō esset hæreticū, quia non esset cōtra scripturā. Restat ergo videre vtrum scriptura dicat aliquid cōtra possibilitatē, ac deinde vtrū dicat aliquid contra actualem remanentiam habitus fidei in patria.

12. Quod scriptura nihil dicat cōtra possibilitatē remanēdi, patet discurrendo per totum decimum tertium capitulum primę epistolę ad Cor. vbi hæc materia specialius tangitur & expressius q̄ in aliis locis. Et per omnia alia loca scripture, quia nunquā inuenietur vnū verbū quod dicat expressē, vel ex quo possit efficacie deduci q̄ habitus fidei nō possit in patria remanere. Et si aliquis dicat quod imō, adducat ergo illam autoritatē, quia nō dicitur est per aliquē adducta, ergo dicere q̄ habitus fidei in patria possit remanere nullo modo est hæreticum, quia nullo modo scriptura dicit contrariū. Scriptura etiā rectē intellecta nihil dicit contra factum quin habitus fidei remaneat. In eodē enim cap. vbi de hoc agitur dicitur sic, siue prophetię euacuabuntur, siue lingue cessabunt, siue

sciētia destruetur, & subdit similem causam sicut de fide, dicit enim de scientia & prophetia q̄ ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus, cū autē venerit quod perfectum est euacuabitur quod ex parte est, sicut de fide subdit, videmus nunc per speculum in enigmate tunc autē facie ad faciē. Ex quo arguitur tripliciter. Primo sic, sicut scriptura dicit fidem euacuari in patria, sic eadem scriptura & in eodē capite dicit donū prophetię & donum linguarum & scientiarū cessare & destrui, sed secundum doctores scientia non destruetur secundum habitū, donum etiam linguarū in se non cessabit quin sciant loqui variis linguis quicquid sit de actu de quo in sequenti quæst. dicitur, donum etiā prophetię fuit in Christo secundum doctorem, & ipse vocat se prophetā Mar. 13. vbi dicit nō est propheta sine honore nisi in patria, Christus autē secundum mentem fuit beatus, ergo cum hæc non euacuentur secundum habitum, videtur q̄ nec fides, saltem ex scriptura nō potest conuinci, quia de pari loquitur de omnibus illis & de fide per totum capitulum. Secundo sic, Apost. euacuationem fidei, doni linguarū, & scientię comparat perfectioni caritatis dicens: Cum essem paruulus, loquebar vt paruulus, & sapiebam vt paruulus &c. Cum autem factus sum vir & euacuati quę erant paruuli. Sed quando ex paruulo factus est vir, nec potentia per quam loquebatur, sapiebat, vel cogitabat, nec habitus bonus si quem habebat ad hos actus, euacuatur, ergo nec habitus predicti euacuabuntur in patria.

12. Si dicatur q̄ non est simile de fide & de habitibus aliis, quia de essentia aliorū habituum nō est imperfectio. Sed de essentia fidei est imperfectio. Et ideo adueniente perfectione alia nō euacuatur, quia non habent ad eam oppositionem, sed solum fides, quę ei opponitur. Dico q̄ non valet ad propositum, quia ex scriptura non habetur illa differentia, sed si sit, erit ex natura talium habituum quod adhuc non credo verum, & patebit infra. Cum igitur ex scriptura nullo modo habeatur illa differentia, dicere q̄ non euacuetur plus habitus fidei q̄ alij de quibus de pari fit ibi mentio non est contra scripturā. Et ideo non est hæreticū, quod solum querimus in hoc articulo, quia in alio inquiretur an sit falsum. Item scriptura loquens de euacuatione istorum exponit seipsam ostendēs quod hoc intelligatur quoad actus, dicens loquebar vt paruulus, sapie. vt paruulus &c. Et postea, videmus nunc per speculum &c. ergo ex scriptura nō potest haberi q̄ euacuentur habitus, sed actus, quod & recipit expositionē vt patet in sequenti quæst. sic igitur patet q̄ nullo modo est cōtra scripturā rectē intellectam prout circumstantia scripturę exponit seipsa (quę est optima expositio secundū Aug. 8. quæstionē) dicere q̄ habitus fidei possit manere, vel q̄ maneat in patria, & hoc est primum.

13. Quantum ad secundum san sit verū an falsum q̄ possit remanere, vel remaneat, dicendū est q̄ quicquid sit de facto an remaneat, an nō de quo non potest plena certitudo haberi tamē de possibilitate teneo quod potest remanere etiā sine actu. Quod possit remanere tripliciter probatur, primo sic, quia Paulus in raptu vidit Deum, & tamen in eo mansit habitus fidei secundum doctores, ergo habitus fidei potest stare cum visione. Respondetur ad hoc q̄ nescitur an Paulus in raptu fuerit in corpore, an extra corpus, quia ipsemet nesciuit (vt dicitur. 2. Cor. 12.). Si autem anima eius fuit extra corpus tunc nō habuit fidem, sed solam visionem, sed restituta corpori rehauit fidem sine visione, & ita nunquā fuerunt simul fides & visio. Sed illud non valet quia si nescitur an fuerit in corpore, an extra corpus, quare magis ponitur q̄ fuerit extra corpus q̄ in corpore, & quare non respondetur quod si fuit in corpore stetit fides cum visione sicut si fuit extra corpus non fuit fides cum visione. Nisi enim raptus esset possibilis anima existente in corpore Paulus sciens se raptum non dubitaret an esset in corpore, an extra corpus. Sed absolute dixisset q̄ extra corpus, & si raptus est possibilis anima existente in corpore, quare propter raptū oportet ponere Paulum mortuum. Et si de facto ponatur mortuus fuisse, tamen potuit rapti viuus. Nam & Moses fuit raptus, vel saltem vidit diuinā essentiam sicut Paulus (vt dicit Augustinus super Genesim ad literam) qui tamen

non fuit mortuus. Doctores etiam tenent quod Paulus in raptu non fuit mortuus, sed solum abstractus ab usu sensuum, & sic stat argumentum.

14. Itē fides quæ est habitus acquisitus, stat cum visione corporali & cum assensu intellectus, ex visione causato, ergo fides quæ est habitus infusus potest stare cum visione spiritali, seu beata. Consequentia patet, quia omnino videtur esse simile hinc & inde, antecedens probatur, quia si quis habeat habitum fidei acquisitum, videlicet per quæ credat dictis alicuius astrologi de eclipsibus solis & lunæ, si actualiter videat lunam eclipsari, prout prædixit astrologus non propter hoc prior habitus fidei destruitur, imò potius confirmatur, quia alias facilius & firmiter crederet dictis talis astrologi ex hoc quod vidit euenisse illud quod prædixerat astrologus. Et si dicatur quod ad visionem eclipsis, nihil facit habitus fidei, nec cum ea potest concurrere actus eius, non valet, quia hic non queritur an actus fidei possit stare cum visione, sed solum de habita. Unde dato quod ille habitus ad illam visionem nihil faceret, nec actus fidei cum visione stare posset, non sequitur tamen quin habitus cum ea stare posset.

15. Itē habitus opinionis stare potest cum actu scientiæ, ergo potest similiter stare cum visionis actu. Et idē est de fide acquisita cum sit habitus opinatiuus. Antecedens patet: quia vnus & idē homo potest habere de eadem conclusione media demonstratiua quæ causant habitum scientiæ & media topica seu probabilia quæ causant habitum opinatiuum. Et cum exit in actum considerandi conclusionem secundum media demonstratiua quæ faciunt eum scire, non oportet quod oblitus fuerit mediōrum probabilium seu topicorum, quorum habitus est opinio, & sic simul scit actum, & habet opinionem secundum habitum. Et sic patet antecedens. Consequentia autem probatur, quia sicut credere & opinari opponuntur secundum euidens & non euidens ei quod est videre, sic opponuntur ei quod est scire secundum certum & dubium, & ideo si non obstante certū & dubiū oppositione, opinio vel fides secundum habitum possunt stare cum actu scientiæ eodem modo non obstante oppositione euidens, & ineuidens opinio & fides secundum habitum possunt stare cum actu visionis, & sic est de fide acquisita respectu visionis corporalis, sic est de fide infusa respectu visionis beate.

16. Et si dicatur quod fides non potest stare cum visione beata, non propter oppositionem quā habebat ad visionem secundum se, sed propter oppositionem quā habet ad habitum gloriæ, sicut habitus vitiosus stat cum actu virtuoso. Et tamē habitus virtuosus non potest stare cum habitu vitioso, quia habitus non opponitur actui, sed habitui, non valet, quia aut visio beata potest esse sine habitu gloriæ aut non. Si potest esse sine habitu gloriæ, tunc potest habitus fidei esse cum visione, cum ei non opponatur. Si autē visio beata non potest esse sine habitu gloriæ, cum Paulus in raptu habuerit visionem beatam, & per consequens habitum gloriæ, & cum hoc fidem secundum habitum, sequitur quod tunc fuerunt simul fides & habitus gloriæ, ergo non opponuntur, quia opposita non possunt simul esse. Nec valet si diceretur quod fuerunt simul per modum transitus cuiusdam & non per modum habitus permanentis, quia quæ possunt simul esse per vnum instans possunt semper simul esse, quia similitudine non impedit longitudo vel breuitas temporis, sed natura oppositionis, unde si pro illo instanti fuerint simul in Paulo, & fides & habitus gloriæ necesse est quod possint semper simul esse.

17. Ad rationes in oppositum. Ad primā cum dicitur perfectum & imperfectum respectu eiusdem non stant simul. Dicendum quod verum est sic quod idem per essentiā sit simul perfectum & imperfectum, puta quod idem habitus sit simul perfectus & imperfectus, nec sic quod idem secundum speciem, quāuis aliud numero sit simul perfectum & imperfectum in eodē subiecto, ut quod in eodem subiecto sit simul albedo perfecta & imperfecta, quia quæ sunt in eodem subiecto, differunt specie, ut dicitur. Metaph. sed quod diuersa specie, aut genere, quorū vnus est perfectum & reliquum imperfectum non possunt simul esse in eodē subiecto, etiam respectu eiusdem obiecti non est verum. Constat enim quod habitus scientiæ hic acquisita, per quæ scimus

Deum esse vnū, remanebit in patria. Tamen est imperfectior quā sit lumen gloriæ per quod videmus Deum esse vnū. Similiter fides cum sit alterius rationis à gloria potest stare cum ea, quāuis differat sicut perfectum & imperfectum.

18. Ad secundum dicendum quod non est simile de dispositione oculi nocturæ & aquilæ. Et de fide & habitu gloriæ, quia dispositiones illæ sunt differetes secundum perfectum & imperfectum. Et in eadem specie, quāuis enim nocturæ & aquilæ differat specie, non oportet tamen quod dispositiones corporales quæ consurgunt ex commixtione primarum qualitatum sint in eis differetes secundum speciem, imò sunt eiusdem rationis specificæ, propter quod non possunt esse plures simul in eodē subiecto, sed fides & gloria sunt dispositiones non solum specie, sed genere proximo differentes. Et ideo non sequitur quin possint esse simul.

19. Ad aliud per quod probatur quod habitus non potest manere sine actu, dicendum quod aliquid est possibile absolute quod tamē non potest poni in esse stante aliqua suppositione, sicut Sortes sedes potest currere loquendo absolute de potentia quæ est in Sorte, tamen cum hac suppositione quod sedeat non potest poni in esse quod currat. Et si in æternum staret supposito, in æternum non posset poni in esse, sic dicendum in proposito quod licet ad habitum sequatur possibilitas actus absolute, tamen si in eadē potentia ponatur de nouo actus in æternum permanens quæ sit incompossibilis actui primi habitus nunquam poterit poni in esse quāuis maneat habitus, & hoc modo si actus visionis est incompossibilis actui fidei quod tamē adhuc non assero nunquam actus fidei posset poni in esse, & tamen absolute esset possibilis.

20. Per idem patet ad aliud, quia eadem est virtus, sed solū verba multiplicata, nisi quod additur quod habitus esset fructu in quo est duplex defectus. Vnus quia per hoc non probatur quin habitus possit esse sine actu, sed solū quod non conuenienter esset. Posset enim esse terra quæ non posset scire, puta si esset de butyro, & licet fructu esset nihilominus tamē esset. Similiter in proposito. Alius defectus est, quia nec fructu esset habitus fidei dato quod non posset exire in actum, quia pertinet ad perfectionem hominis, ut plenus & perfectus esset Deo subditus inquantū sic esset dispositus quod non solum alienaret deo ex euidencia rei, sed etiam dicto dei esto quod res dicta non videretur.

21. Ad aliud cum dicitur, ubi non est possibile obiectum non est possibilis actus, nec habitus, dicendum est quod verum est de actu, non de habitu, quia actus necessario requirit presentiam obiecti, non autem habitus qui non requirit necessario actum. Minor etiam vel est falsa simpliciter, vel non probatur, quia cum dicitur quod obiectum fidei est non visum, dicendum quod formalis ratio obiecti fidei non est esse non visum, ut probatum fuit prius, nec est conditio necessario concomitans nisi pro statu viæ, & si esset excluderet actum, non habitum. Et mirum est si aliquid sit habitus in credendo alicui quem credit veracem si videat euenire aliquid eorū quæ ille dicit quod propter hoc desinat esse sic dispositus, hoc enim non videtur, imò potius debet firmari in illa dispositione, quia experimentum sermonum verorum est, ut concordet rebus sensatis, propter quod cum experimur quod aliquid eorū quæ dicuntur ab aliquo euenit, amplius disponimur, ut dictis eius accomodemus fidem.

22. Ad illud quod dicitur de beato Iacobo quod fides ostenditur per opera, friuolum est, loquitur enim de operibus exterioribus, sicut apparet ex serie capituli. Subditur enim statim Abraham enim pater vester nonne ex operibus iustificatus est, offerens Isaac filium suum super altare, & rursus Raab meretrix nonne ex operibus iustificata est suscipiens nuncios, & per aliam viam eos eiciens? nunquid intendit beatus Iacobus dicere quod sine ipsis operibus non est fides? certe ridiculū esset hoc credere, quia tunc in peccatoribus non esset fides, in quibus non sunt ista opera, sed potius contraria, solū ergo intendit quod fides sine operibus, ubi adest facultas operandi non sufficit ad salutem, & propter hoc dicitur ociosa, & mortua, quia non perducat ad finem qui est vita æterna. Ex eadem ratione cōmendatur

sup. d. 3. q. 2

d. 34. q. 4

datur fides ex operibus vbiq; de hoc fit mentio. Et in hoc sensu, & non quia non possit esse sine operibus tam exterioribus q̄ interioribus. Quod autē dicitur de autoritatibus sanctorū. Dicendum q̄ omnes sunt intelligendē de euacuatione fidei non quantum ad habitū, sed quantum ad actum, qualiter autē intelligatur fidei euacuatio quantum ad actum, vtrum secundū substantiā actus an solū secundum enigmata eius patebit in sequenti questione.

QVÆSTIO QVARTA.

Vtrum fides quantum ad actum possit remanere in patria.

Tbo. vbi supra.

Secundū queritur vtrum fides quantum ad actum possit remanere in patria. Et videtur quod non, quia impossibile est quod idem obiectum formale sit simul evidens & non evidens, sed si actus fidei possit simul stare cū actū visionis idem obiectū esset simul evidens & non evidens, ergo &c. Maior patet propter oppositionē evidētis & inevidētis. Minor patet quia assentire rei visē in se est assentire evidens vt de se patet. Assentire verō per fidē est assentire inevidens, quia assentire per medium inevidētis est assentire inevidens. Sed assentire propter auctoritatem dicentis quale est assentire fidei est assentire per medium inevidens, quia per propositionē non per se notam, ergo assentire per fidem est assentire inevidens & sic assentire rei visē in se, & assentire per fidem est assentire evidens & assentire inevidens.

1. Item impossibile est aliquem sic esse dispositum quod sit simul determinatus & indeterminatus infallibiliter ad veritatem, sed sic esset si cum fide staret visio, vel sciētia quantum ad actum, igitur &c. Probatio minoris, quia per medium certum est aliquis determinatus infallibiliter ad veritatem, per medium verō incertū est indeterminatus, videre autē & scire est per medium certum, credere verō per medium incertum saltem ipsi credenti, quare &c.

2. Item impossibile est scientiam stare cum opinione quantum ad actum, ergo impossibile est stare fidem cum visione vel scientia quantum ad actum. Consequentia patet, quia similis est oppositio evidētis & inevidētis sicut formidantis & non formidantis. Et ideo sicut opinari & scire non possunt simul stare, quia nullus potest simul formidare & non formidare, sic videre & scire nō possunt simul stare cum eo quod est credere propter oppositionem evidētis & non evidētis. Antecedens patet de se, quia opinans formidat, sciens verō non.

3. Item si fides remaneret quantum ad habitum & actū. Et solum euacuaretur quantum ad enigmata, sequeretur quod non plus euacuaretur fides quam charitas, quia charitas euacuatur quantum ad modum imperfectum dilectionis viæ. Consequens est falsum vt patet per Apostolum. 1. Cor. 13. ergo &c.

4. IN contrarium arguitur, quia quorum rationes præcisæ & formales sunt cōpossibiles ipsa sunt cōpossibilia, sed formales rationes & præcisæ actus credendi & vidēdi seu sciēdi sunt cōpossibiles, ergo &c. maior patet, minor probatur, quia videre est assentire rei præsentī in se. Scire verō est assentire alicui propter causam vel propter notitiam causæ, credere autē est assentire alicui propter auctoritatem dicentis. Et in his consistit præcisæ & formales rationes eorum. Constat autem q̄ aliquis potest assentire alicui conclusioni. Et quia videt eam in se puta videt lunam eclipsari, & quia scit causam, puta quod ex tali motu interponitur terra inter solem & lunam. Et quia audiuit a perito Astrologo cui credere consuevit, quare &c.

5. RESPONSI O. videnda sunt duo. Primum est an ponere quod actus fidei possit manere cum actū visionis in patria sit erroneum, secundum est vtrum sit verum an falsum vt sit similis processus in hac questione & in precedente.

6. QVANTVM ad primum videnda sunt duo. Primum est an ponere possibilitatem sit contra scripturam, secundum erit an ponere hoc de facto sit contra eam. Quantum ad primum dico breuiter quod ponere possibilitatem actus fidei cum actū visionis in nullo, est cōtra scripturam, quia in nullo loco sacra scriptura negatur

possibilitas vel impossibilitas dictorum actuum, licet in aliquibus locis quantum est de superficie textus videatur negari similitas eorum de facto, & qui dicunt oppositum scilicet quod per scripturam negetur cōpossibilitas adducant auctoritatem ad hoc fidei adducunt auctoritates commentatoris & Philosophorum quæ communius & crebrius allegantur, quia nondum adducta est talis auctoritas, nec puto quod possit adduci.

7. QVANTVM ad secundum, scilicet an ponere de facto quod stent similes sit cōtra scripturam. Ad hoc dico quod non, quia sicut in præcedenti questione dictū fuit, sicut scriptura dicit euacuati fidem ita & scientiam & donum linguarum, nec in his ponit differentiam aliquā, nec quo ad actum, nec quo ad habitum. Et eandem rationem assignant, scilicet quod cum venerit quod perfectum est euacuabitur quod ex parte est, & iterū videmus nunc per speculum & in enigmate, tūc autem facie ad faciem. Sed secundum omnes doctores, scientia nō euacuabitur quo ad actum, sed solum quo ad modum imperfectionis, donum etiam linguarum nescio si euacuabitur etiam quo ad actum nec quo ad modum, si tamen laus vocalis sit in patria, quia probabile est si Deus laudaret ibi vocaliter quod beatus habens donum linguarum quandoq; laudabit eum in vna lingua, quandoq; in alia, vt sic nihil vacet in eo & a laude diuina, euacuabitur tamen quo ad necessitatem sicut glossa exponit, quia nō erit necesse loqui linguis vbi quilibet in Deo cognoscat quicquid ad ipsum pertinet. Et hoc modo quantum est in textu scripturæ actus fidei euacuatur in patria, aut quia imperfectio actus tollitur, & actus ipse, sicut dictum est de actū scientiæ, aut quia non est necessarius, sicut nec actus linguarum, visio enim bene excludit necessitatem fidei & actus eius. Sed quantum est ex dicto scripturæ, non excludit, nec possibilitatem, nec actualement similitatem.

8. Et si dicatur quod imō, quia imperfectio necessario euacuatur adueniēte perfectione, imperfectio autē actus est de essentia fidei, & ideo vno euacuato euacuatur alterum, non sic autem est de actū scientiæ, de cuius essentia non est imperfectio, quamuis sit ei adiuncta pro statu viæ. Dicendum est quod hoc non valet, quia ista differentia inter actum fidei & actum scientiæ in nullo habetur in scriptura, quæ de pari omnino loquitur de vtroque, sicut patet ex serie textus illius cap. 1. Cor. 13. & ideo dicere contrarium non est contra scripturam, vtrum autem sit contra veritatem rei patebit in processu, patet ergo primum principale, scilicet quod in nullo est contra scripturam dicere quod actus fidei & visionis possunt simul stare, vel actu stent.

9. QVANTVM ad secundum, scilicet an ponere quod stent, vel possunt stare simul sit verum. dicendum est quod si queratur de facto sic nō videtur quod stent simul, quia vel essent duo actus distincti, vel vnus, nō duo, quia beati clarē vident in patria illud quod credunt viatores, propter quod sicut modo credimus scripturam a Deo esse inspiratam, sic beati vident Deum inspirasse sanctis dicta scripturæ. Et ideo de hoc non habent actum fidei, sed scientiæ, vel visionis, nec per consequens de veritate dictorum scripturæ, vnde apud eos est quasi tale argumentum ex per se notis, quicquid Deus dicit, vel dicentibus inspirauit est verum, & hæc etiam est per se nota in lumine naturali, sed Deus dixit vel inspirauit sanctis Prophetis & Apostolis dicta scripturæ, & hæc etiam est per se nota beatis, ergo dicta scripturæ sunt vera, ita quod hæc conclusio est scia a beatis & cognitio eius est actus scientiæ & non fidei, quæ innititur auctoritati, de qua non est evidens quod sit a Deo dicta, & sic actus fidei, vt distinctus secundum se ab omni alio non est in beatis. Item nec vt concurrens in vnum cum alio, quia duo habitus non concurrunt ad vnum actum, nisi per concursum mediorum priorum illis habitibus, sicut dictum fuit lib. 1. quest. 1. Sed medium propriū fidei infusæ non potest concurrere cum medio causante visionem beatam, ergo &c. Minor probatur dupliciter. Primo, quia medium propriū fidei infusæ est auctoritas scripturæ, de qua non est evidens quod sit a Deo dicta. Si enim esset evidens ipsam esse dictam a Deo magis esset medium scientiæ quam fidei. Beatis autem non est inevidens, imō est evidens scripturam esse

Sup. d. 23. q. 2. huius.

In prolo.

